

RAPPORT

3 • 2013

Hänsynen till forn- och kulturlämningar

- Resultat från Kulturpolytaxen 2012

Cecilia Ulfhielm

© Skogsstyrelsen juni 2013

Författare

Cecilia Ulfhielm

Omslagsbild

Fotograf

Cecilia Ulfhielm

Bronsåldersröse i Skellefteå. Gravfältet har skador efter markberedning.

Upplaga

Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

ISSN 1100-0295

BEST NR 1854

Skogsstyrelsens böcker och broschyrer
551 83 Jönköping

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
Kulturpolytax (KP)	3
Tidigare undersökningar	4
Resultat 2012	5
Lämnings typer	5
Forn- och kulturlämningar	6
Typ av påverkan	8
Plantering och vindfällen	11
Utmärkning med kulturstubbar och KMV band	15
Villkorsområde	18
Biologiskt kulturarv	19
Registrerad hänsyn på avverkningsanmälningen och ärendehistorik	20
Hänsyn på avverkningsnivå	22
Avslutande reflektion	23
Litteratur/källförteckning	25
Bilagor	26
Bilaga 1 Fältinstruktion för KP-inventering	
Bilaga 2 Inventeringsblankett	
Bilaga 3 Riksantikvarieämbetets kontrollinventering	

Förord

Den svenska skogspolitiken vilar på en jämställdhet mellan produktionsmålet och miljömålet. Med miljömålet avses bland annat att biologisk mångfald och genetisk variation säkras samt att kulturmiljövärden och estetiska värden värnas. Att skyddet för kulturmiljövärden är viktigt visas också i generationsmålet Levande skogar där hänsynen till kulturmiljön ingår som ett av fyra etappmål.

Skogsstyrelsen verkar för att uppnå dessa mål genom bl.a. tillsyn, råd och stöd, produkter och tjänster samt genom att beskriva tillståndet i skogen.

Rapporten ingår i Skogsstyrelsens rapportserie vilket innebär att tolkningar, slutsatser och förslag är författarens egna och inte nödvändigtvis överensstämmer med Skogsstyrelsens.

Bild 1. Husgrund med spisoröse. Värmland 2013. Foto. Anna Marntell.

Sammanfattning

Denna rapport redovisar resultatet från 2012 års Kulturpolytax (KP).

Totalt inventerades 350 avverkningar under 2012. Av dessa avverkningar ingår 280 stycken i resultatsammanställningen då bortfallet varit stort på grund av bland annat felaktiga utlottningar och registreringar, avverkningen har överhuvudtaget inte har berört forn- eller kulturlämningen samt problem med att registrera resultaten i Navet. Sammanlagt innehöll de 280 registrerade avverkningarna 874 forn- och kulturlämningar vilket ger ett medeltal på 3 lämningar/avverkning.

Inventeringen har skett på tre år gamla avverkningar jämnt spridda över landet och med en jämn fördelning av lämningstyper som speglar den verkliga förekomsten av lämningstyper i skogen. Samtliga forn- och kulturlämningar var vid tillfället för avverkningen kända och registrerade i Riksantikvarieämbetets Fornminnesinformationssystem (FMIS) eller Skogsstyrelsens Skog och Historia-databas. Lämningar som påträffades i samband med avverkningen eller efter det att avverkningsanmälan registrerats hos Skogsstyrelsen och därefter registrerats i Skog och Historia-registret eller FMIS har inte ingått i undersökningen.

44 % av alla forn- och kulturlämningar hade påverkats eller skadats i samband med föryngringsavverkning och föryngringsåtgärder. Av dessa var 49 % skadade eller grovt skadade. I de fall det fanns ett av Länsstyrelsen beslutat villkorsområde till fornlämningen var 69 stycken eller 70 % påverkade eller skadade. Trots att 35 % av villkorsområdena var utmärkta med kulturstubbar så hade 50 % av dessa påverkats eller skadats.

Av de åtgärder som vidtas från avverkningen till dess att föryngringsåtgärden är genomförda verkar markberedning vara det som påverkar hänsynen mest negativt. I de fall markberedningen hade påverkat forn- och kulturlämningarna (128 st.), var 75 % skadade eller grovt skadade. Avverkningsrester är den vanligaste påverkansfaktorn men endast i 15 % av fallen hade dessa bedömts orsaka skador eller grova skador. Avverkningsrester (157 st.), körskador (156 st.) och markberedning (128 st.) är de vanligaste påverkansfaktorerna på forn- och kulturlämningar i skogen.

Kulturpolytax (KP)

Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen genomförde under 2012 den första gemensamma hänsynsinventeringen av forn- och kulturlämningar, Kulturpolytax (KP). Under 2013 kommer KP att byta namn till Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer (HK).

KP och HK utförs tre år efter avverkning och omfattar såväl forn- som kulturlämningar. Urvalet görs mot 3 år gamla registrerade faktiska avverkningar i NAVET som matchar träffar mot FMIS och Skog och Historia-registret, dvs. den anmälda avverkningen ska beröra en känd och registrerad forn- eller kulturlämning. Detta innebär att samtliga inventerade forn- och kulturlämningar ska ha varit kända och registrerade vid tillfället för avverkningen. Lämningar som påträffats i samband med avverkningen eller därefter ingår inte i materialet. Inte heller lämningstyper i FMIS eller Skog och Historia-registret som inte bedöms som relevanta, t.ex. fornlämningsliknande bildning och lämning samt fyndplats. Varje år ska totalt ca 400 objekt/avverkningar inventeras fördelade på 80 objekt/avverkningar per region. Inventeringen eftersträvar en jämn geografisk spridning och en jämn spridning av lämningstyper som speglar de faktiska förhållandena.

Varje enskild forn- och kulturlämning samt tillhörande villkorsområde betygssätt separat, detta för att en lämning inte ska kunna ”fälla en hel avverkning”. Varje enskild forn- och kulturlämning får därmed ett eget betyg, vilket innebär att det går att få fram statistik för varje enskild lämning utifrån bland annat påverkansfaktorer och uppmärkning. I de fall Länsstyrelsen har angett ett villkorsområde inventeras och betygssätts även detta. Vid inventeringen och på registreringsblanketten används betygsskalan (1-4).

Som kvalitetssäkring genomför inventerarna varje år en kalibreringsövning. Vidare genomför Riksantikvarieämbetet en kvalitetskontroll på 40-50 avverkningar där eventuella avvikelser från KP-inventeringen noteras och analyseras (se bilaga 3).

Tidigare undersökningar

Inventeringar genomförda av Riksantikvarieämbetet visar att skogsbruket orsakar omfattande skador på forn- och kulturlämningar. Vid en inventering av 170 registrerade fasta fornlämningar i skogsmark i Kalmar, Värmland och Västerbottens län år 2005 framkom att 38 % av de fasta fornlämningarna och 60 % av villkorsområdena hade skadats i samband med avverkning. För de områden som även markberetts hade 87 % av villkorsområdena utsatts för åverkan (RAÄ 2006).

Under år 2006 genomfördes en nationell skadeinventering i samarbete mellan Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen med medel från Miljömålsrådet. Skadeinventeringen utfördes i de 18 län som inte berördes av Riksantikvarieämbetets skadeinventering från 2005 (se ovan). Inventeringen kom att omfatta 240 fasta fornlämningar. Resultatet visade att 43 % av de fornlämningar som låg inom områden som avverkats, utsatts för någon form av åverkan. När det gäller fornlämningar som låg inom områden som avverkats och markberetts var denna siffra 65 %. Andelen villkorsområden med skador efter avverkning resp. markberedning låg på en fortsatt mycket hög nivå, 56 resp. 83 % (Dolk Fröjd & Norman 2007).

Under åren 2008-2011 genomförde Skogsstyrelsen P3-inventeringen som registrerade hänsynen till kulturlämningar i samband med skogliga åtgärder 3 år efter avverkning. Inventeringarna visade att ungefär två av fem områden med kulturlämningar hade utsatts för negativ påverkan vid föryngringsavverkning och föryngringsåtgärder. Av de åtgärder som vidtogs verkade markberedning vara det som påverkade hänsynen mest. I de fall där markberedning var genomförd hade över hälften (54 %) av kulturmiljöerna utsatts för stor negativ påverkan medan motsvarande andel var 6-7 % där markberedning inte utförts (Eriksson, Lundh & Ulfhielm 2012).

Resultat 2012

Sammanlagt lottades 400 objekt/avverkningar ut till inventering. Dessa fördelades på 80 objekt per region. Av de utlottade objekten ingår 280 stycken i resultat-sammanställningen. Det höga bortfallet beror bland annat på att lämningar inte var kända vid avverkningstillfället, felaktiga utlottningar och registreringar samt att avverkningen inte berörde några forn- och kulturlämningar. Ett 30-tal registreringar utgår för att de inte avslutats, vilket beror på problem med databasen. Totalt inventerades och registrerades 874 forn- och kulturlämningar.

Om slutresultatet hade redovisats på avverkningsnivå vilket var fallet i P3-inventeringarna hade andelen avverkningar med påverkade/skadade lämningar uppgått till 190 eller 68 %, dvs. två tredjedelar av alla avverkningar påverkar och skadar registrerade forn- och kulturlämningar.

Bild 2. Foto från KP-kalibreringen i Västerbotten 2012. Foto. Cecilia Ulfhielm.

Lämningstyper

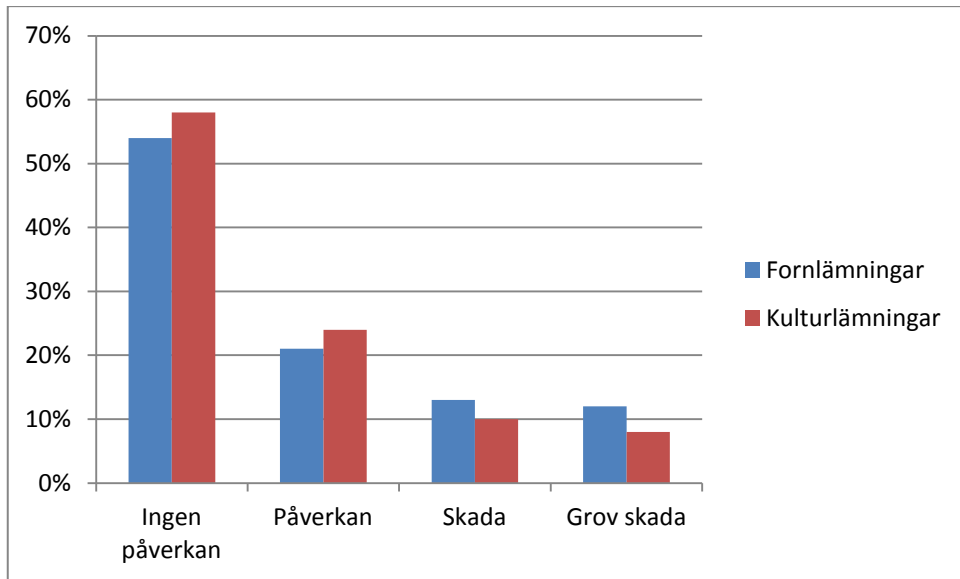
Sammanlagt ingår 59 olika lämningstyper i undersökningen. Olika typer av lämningar förekommer olika ofta. Röjningsrösen, husgrunder och kolningsanläggningar var de klart dominerande forn- och kulturlämningarna. I kategorin kolningsanläggningar ingår kolbottnar efter liggmilor och resmilor men även kolningsgropar. Det finns också skillnader i påverkansgrad beroende på lämningstyp. Förhistoriska gravar (stensättningar och rösen) och hägnader är de lämningstyper som har den största andelen opåverkade objekt medan blästplatser (järnframställning), färdvägar/färdvägssystem och fåbodar har störst andel med skada/grov skada. När det gäller påverkan, d.v.s. den lägre graden av skada utgör fossila åkrar/områden med fossil åker samt fångstgropar/fångstgropssystem och fåbodar den största andelen. Denna påverkan utgörs till stor del av nedrisning och lättare körskador som uppstått vid körningar inom de yttäckande områdena.

Lämningstyp	Andel	Opåverkade	Påverkade	Skadade/ Grov skada
Röjningsröse	17 %	64 %	19 %	17 %
Husgrund	14 %	65 %	22 %	14 %
Kolningsanläggning	11 %	43 %	28 %	30 %
Fångstgrop/fångstgropssystem	9 %	34 %	42 %	26 %
Fossil åker/omr med fossil åker	8 %	26 %	46 %	29 %
Lägenhetsbebyggelse	6 %	47 %	32 %	21 %
Stensättning	4 %	82 %	9 %	9 %
Hägnad	3 %	70 %	22 %	8 %
Röse	3 %	70 %	30 %	0 %
Kemisk industri	2 %	57 %	29 %	14 %
Område med skogliga lämningar	2 %	42 %	26 %	32 %
Färdväg/färdvägssystem	2 %	38 %	13 %	50 %
Boplats/boplatsgropar	1 %	58 %	8 %	33 %
Gravfält	1 %	60 %	20 %	20 %
Härd	<1%	71 %	0 %	29 %
Fäbod	<1%	20 %	40 %	40 %
Blästplats	<1%	0 %	25 %	75 %

Tabell 1. Grad av hänsyn beroende på lämningstyp. Resultat från KP 2012.

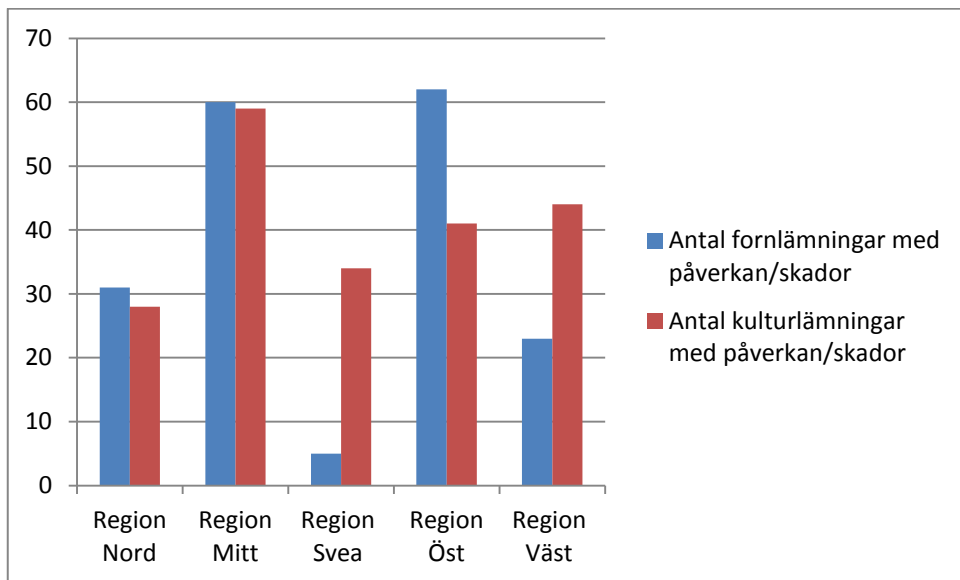
Forn- och kulturlämningar

KP-inventeringen visar att det finns skillnader i tagen hänsyn beroende på om det är en fornlämning eller övrig kulturlämning som berörs av den skogliga åtgärden. Tvärtemot vad man kan tro så är hänsynen bättre till övriga kulturlämningar än till fornlämningar. Denna skillnad beror inte på att hänsynen bedömts ”strängare” för de fornlämningar som ingått i undersökningen då alla lämningar har bedömts efter samma skala. Skillnaden kan knappast förklaras med att skogsbruket lättare känner igen vissa lämningstyper. Kolbottnar och fångstgropar är ofta väl synliga och mycket lätta att känna igen men trots detta utgör dessa de kategorier med flest skador. Sammanlagt har 46 % av alla fornlämningar påverkats eller skadats i samband med skogliga åtgärder medan motsvarande siffra för kulturlämningar är 42 %.

Figur 1. Fördelningen av påverkade/skadade forn- och kulturlämningar. Resultat från KP 2012.

Vid en analys av resultaten på regionnivå kan man konstatera att denna skillnad inte finns i Region Nord och Region Mitt. Där ser hänsynen i stort sett likadan ut oavsett vilket lagskydd som gäller. Skillnaden är däremot mycket tydlig i landets södra delar men med den skillnaden att hänsynen är betydligt bättre till forn lämningar i Region Svea och Region Väst medan siffrorna är det omvända i Region Öst. Denna skillnad kan eventuellt förklaras med den stora förekomsten av registrerade röjningsrösen och röjningsröseområden i Region Öst.

Figur 2. Fördelningen av påverkan/skador baserat på forn- eller kulturlämning och region. Resultat från KP 2012.

Typ av påverkan

I KP-inventeringen registreras påverkan från körning, basvägar, markberedning, avverkningsrester, plantering, vindfällan, avlägg, annat (t.ex. hyggesbränning och stubbskörd) samt annan än skoglig (t.ex. kraftledningsgator och vindkraftverk). Hänsynen bedöms efter en 4-gradig skala där betyg 1 betyder Ingen, alternativt positiv påverkan på lämningen. Med detta avses att ingen negativ påverkan eller skada har uppstått samt att åtgärder kan ha vidtagits för att förstärka hänsynen till lämningarna. Betyg 2 innebär liten negativ påverkan/ringa åverkan. Typexempel på betyg 2 är nedrisning, dvs. det ligger ris på lämningarna men de är fortfarande synliga, mindre körspår och tryckpåverkan. Betyg 3 är detsamma som negativ påverkan/skada. Exempel på skador som ges betyg 3 är stenar som rubbats i utkanten av t.ex. gravanläggningar, djupare körspår och markberedningsspår som dock inte påverkar kulturlager. Skadorna ska även vara är möjliga att återställa. Betyg 4, Stor negativ påverkan/grov skada ges till de forn- och kulturlämningar som bedöms så pass skadade att de inte går att återställa och där skadan anses påverka det vetenskapliga informationsinnehållet. Exempel på grova skador är markberedningsskador i lämningar och anläggningar samt körskador som blottlagt kulturlager. För utförligare information om betygssättningen av hänsynen se Bilaga 1.

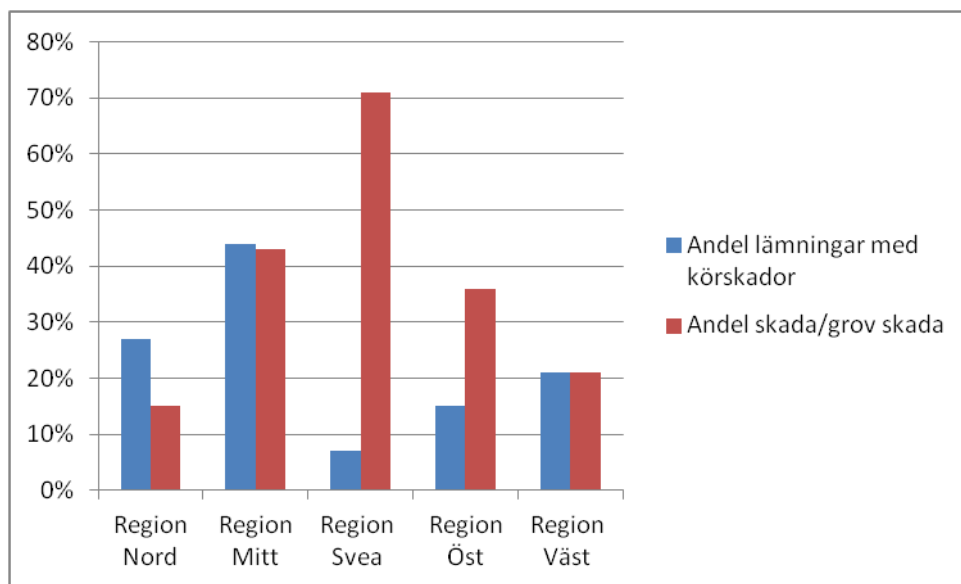
Körskador och basvägar

Bild 3. Kolbotten med grova körskador efter basväg. Denna kolbotten var registrerad och utmärkt i fält med kulturmiljöband. Foto Cecilia Ulfhielm

De vanligaste skadorna uppstår vid de många körningarna som sker i samband med avverkning, föryngringsarbete och gallring. Den maskin som vanligtvis förorsakar de största körskadorna är skotaren då den ofta är tungt lastad och kör vid sidan om det risbäddade området som skördaren kör på. De skador som kan uppstå i samband med själva avverkningen kan lätt förhindras genom en bra planering, dvs. att man inte lägger ut bas- och stickvägar över eller omedelbart invid en lämning.

Vid KP-inventeringen inventerades totalt 156 forn- och kulturlämningar med körskador och av dessa var 41 % skadade eller grovt skadade. Även när det gäller körskador finns stora regionala skillnader, både när det gäller andelen men även i vilken grad de påverkats. Noterbart är att körskador är minst vanliga i Region Svea (endast 7 %) men när väl en påverkan sker så är hela 71 % skadade eller grovt skadade. Detta jämfört med Region Nord där 27 % av alla lämningar har utsatts för körskador men där endast 15 % av dessa utsatts för skada/grov skada.

Figur 3. Andelen forn- och kulturlämningar med körskador samt andelen av dessa med skador/grova skador. Resultat från KP 2012.

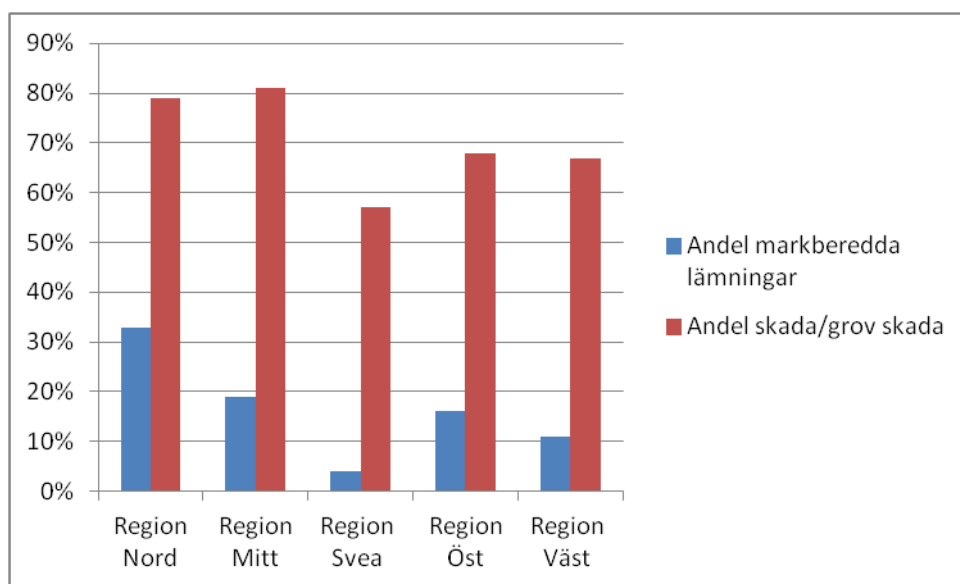
Andelen forn- och kulturlämningar som påverkats av basvägar var förhållandevis liten, 29 stycken eller 3 %, men när detta skett så var 68 % av dem skadade eller grovt skadade.

Markberedning

Bild 4. Fossil åker i Värmland med markberedningsskador. Foto Ulf Eriksson

Markberedning på eller invid en fast fornlämning kräver alltid tillstånd från länsstyrelsen. Det normala är att tillstånd inte ges även om länsstyrelserna hanterar frågan på lite olika sätt. Markberedning är den åtgärd som påverkar betyget på forn- och kulturlämningarna mest negativt. Totalt hade 15 % (128 st.) av alla inventerade forn- och kulturlämningar utsatts för markberedning och av dessa hade 75 % skadats eller skadats grovt. Andelen forn- och kulturlämningar som markbereds varierar stort i riket, från 4 % i Region Svea till 33 % i Region Nord. Men när markberedning sker så är andelen skador/grova skador hög över hela landet. En möjlig orsak till skillnaden är att skogsbruket inom vissa regioner medvetet avstår från markberedning när forn- och kulturlämningar berörs.

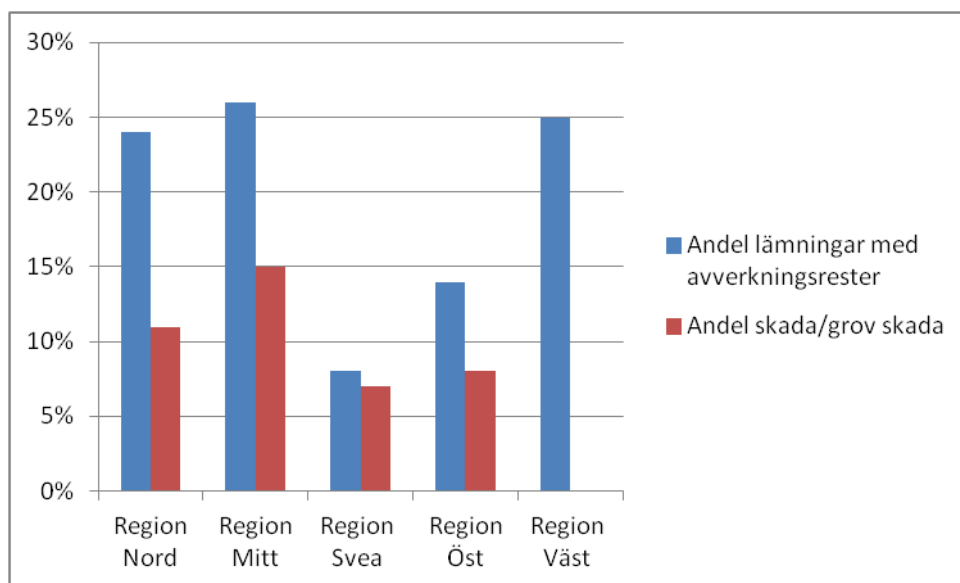
Figur 4. Andelen markberedda forn- och kulturlämningar samt andelen av dessa med skador/grova skador. Resultat från KP 2012.

Avverkningsrester

Nedrisning är i detta sammanhang det minsta problemet även om det tillsammans med körskador är den vanligaste påverkansfaktorn. 157 stycken eller 18 % av alla inventerade lämningar hade registrerade avverkningsrester, men på endast 23 stycken eller i 15 % av fallen bedömdes dessa ha orsakat skada eller grov skada. I flera av fallen rörde det sig om stora grotupplägg som låg över lämningarna. Sett till riket så varierar siffrorna en hel del när det gäller andelen forn- och kulturlämningar med avverkningsrester. Noterbart är att det i Region Väst inte fanns några avverkningsrester där nedrisningen bedömts orsaka skada eller grov skada. Däremot ligger andelen avverkningsrester med lätt nedrisning (påverkan) på samma nivå som övriga regioner.

Bild 5. Stensättning med avverkningsrester i Falköping. Bilden visar hur svårt det kan vara att upptäcka en nedrisad forn- eller kulturlämning och varför detta är en viktig fråga att diskutera. Foto. Göran Lundh.

Figur 5. Andelen lämningar med avverkningsrester samt andel av dessa där avverkningsresterna bedömts orsaka skada/grov skada. Resultat från KP 2012.

Plantering och vindfällen

Plantering och rotvältor är två påverkansfaktorer som bedöms i KP. Plantering av träd på eller invid en fast fornlämning är en tillståndspliktig åtgärd i och med att trädets rötter påverkar lämningarna på flera sätt, dels genom deras sätt att växa och dels då roten riskerar att skada lämningen vid eventuell stormfällning. Vid KP-inventeringen påträffades flera rotvältor som hade orsakat grova skador på

for- och kulturlämningarna. Resultatet visar tydligt hur viktigt det är vid planeringen av avverkningen att inte lämna naturhänsyn i form av träd på och intill

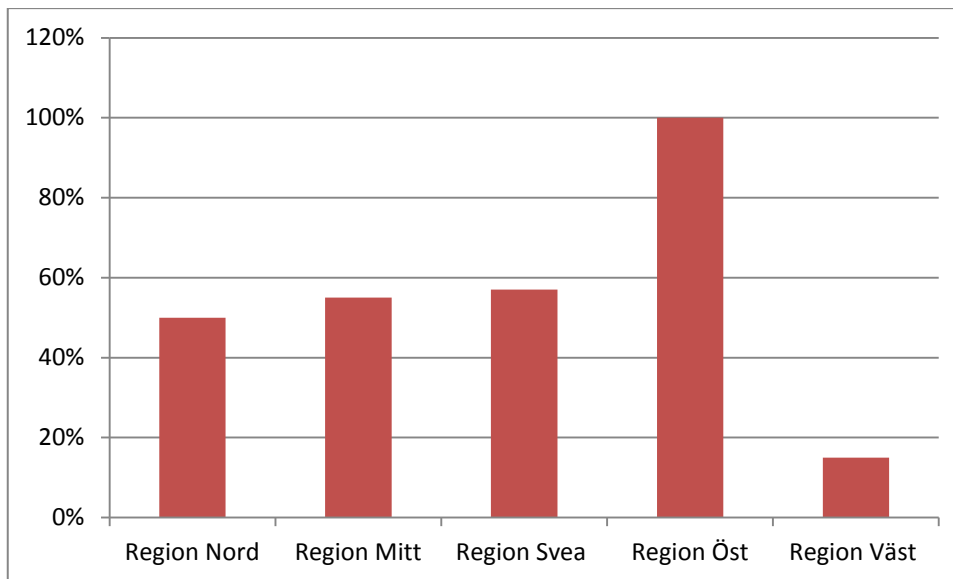
*Bild 6. Stormskadad järnframställningsplats. I rotvältorna fanns delar av ugnsröster, slagg och kol.
Foto: Cecilia Ulfhielm*

lämningarna. Träden ska därför tas bort för att förhindra skador. De kvarlämnade träden kan även orsaka andra skador i form av rotsprängningar som förstör konstruktioner, denna typ av skador har dock inte bedömts i KP.

Av de KP-inventerade for- och kulturlämningarna hade det planterats på 90 stycken eller 10 % av alla berörda lämningar. På 43 % eller 39 stycken av dessa bedömdes planteringen ha orsakat skada eller grov skada. I dessa fall hade plantan satts mitt i lämningarnas konstruktioner eller på andra känsliga delar (t.ex. gårdstun). I 2013 års inventering kommer inte planteringen att betygsättas på grund av svårigheterna att avgöra vilken skada plantan har orsakat. Frågor som diskuterats är om det är den skada som skett

vid själva planteringstillfället eller om det är den skada som kommer att uppstå om 50 år när plantan vuxit upp till ett träd och roten sprängt sönder konstruktionerna. Därför kommer plantering endast att besvaras med en ja eller nej fråga.

Av de KP-inventerade for- och kulturlämningarna hade 7 % påverkats eller skadats av vindfällda träd och i 47 % av dessa fall bedöms den negativa påverkan som skada eller grov skada. Det finns dock mycket stora regionala skillnader i antalet skador uppkomna av vindfällena. Tydligt är att stormen "Dagmar" som berörde Region Mitt i december 2011 har bidragit till en hög andel skador jämfört med övriga riket. Som jämförelse kan nämnas att i Region Mitt är 17 % av samtliga inventerade lämningar påverkade eller skadade av vindfällena medan motsvarande siffra i angränsande Region Svea endast är 4 %.

Figur 6. Andel skador och grova skador i de fall och skador har uppstått i samband med vindfällen. Resultat från KP 2012.

Avlägg

Avlägg är den minst vanliga påverkansfaktorn, endast 9 stycken av forn- och kulturlämningarna hade påverkats/skadats av avlägg, men när detta hade skett så hade samtliga lämningar utsatts för skada eller grov skada.

Annat

Med påverkansfaktorn "Annat" avses bland annat hyggesbränning, stubbskörd och dikningar. Sammanlagt hade 45 forn- och kulturlämningar påverkats eller skadats på grund av denna faktor. Av dessa var 36 % skadade eller grovt skadade. Det är ingen vanlig påverkansfaktor men när den sker blir påverkan påtaglig.

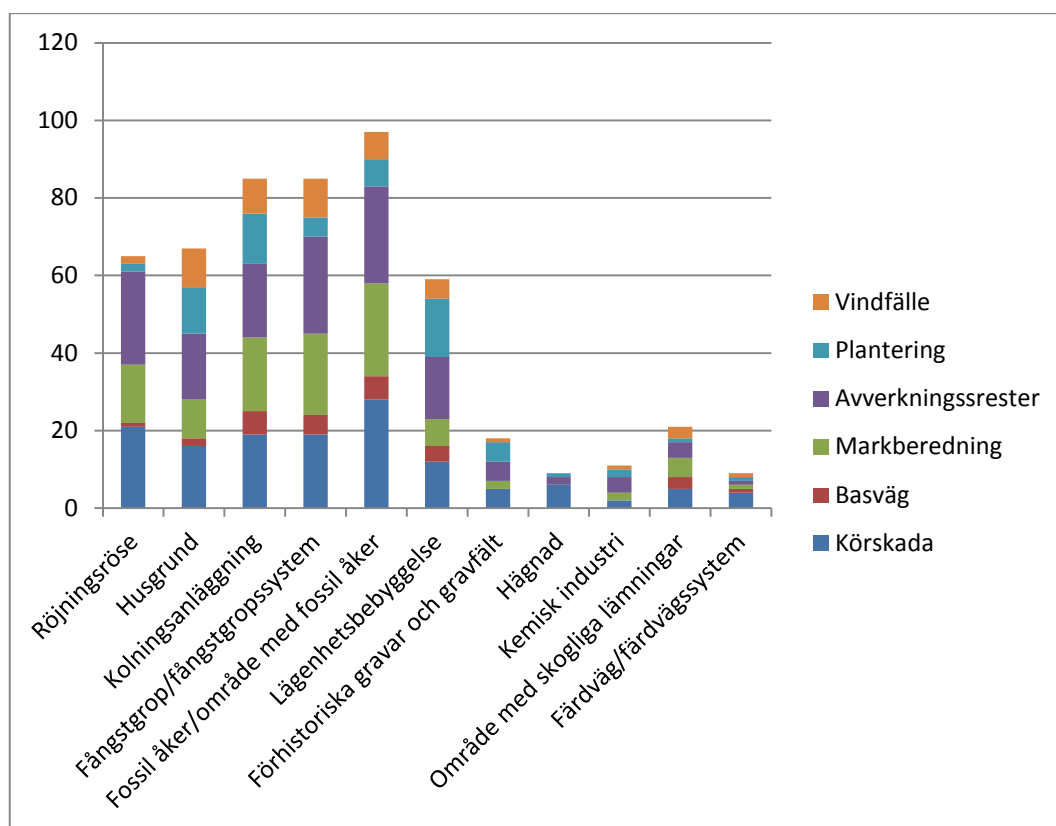

Bild 7. Efter hyggesbränningen återstår inget annat än en fördjupning efter den utbrända kolbotten. Även den tillhörande kolarkoan har brunnit upp och av spisiröset återstår endast renbrända stenar. Avverkningen med hyggesbrända kolbottnar ingick i 2011 års inventering. Foto Cecilia Ulfhielm.

Annan än skoglig

Med påverkansfaktorn *"Annan än skoglig"* avses skador-som inte har sitt ursprung i skogliga åtgärder. Det kan t. ex vara anläggande av vindkraftverk eller dragningar av kraftledningsgator. Orsaken till att denna påverkansfaktor finns med är att det bedöms som viktigt att få en helhetsbild över den hänsyn som tas till forn- och kulturlämningar.

I KP-inventeringen hade 27 stycken eller 3 % av alla lämningar påverkats av en annan åtgärd än en rent skoglig, av dessa hade 33 % skador eller grova skador. Viktigt är dock att notera att denna påverkan/skada ofta hade skett i kombination med en skoglig åtgärd.

Figur 7 Antal påverkade och skadade forn- och kulturlämningar fördelat på lämningstyp och åtgärd. Resultat från KP 2012.

Utmärkning med kulturstubbar och KMV band

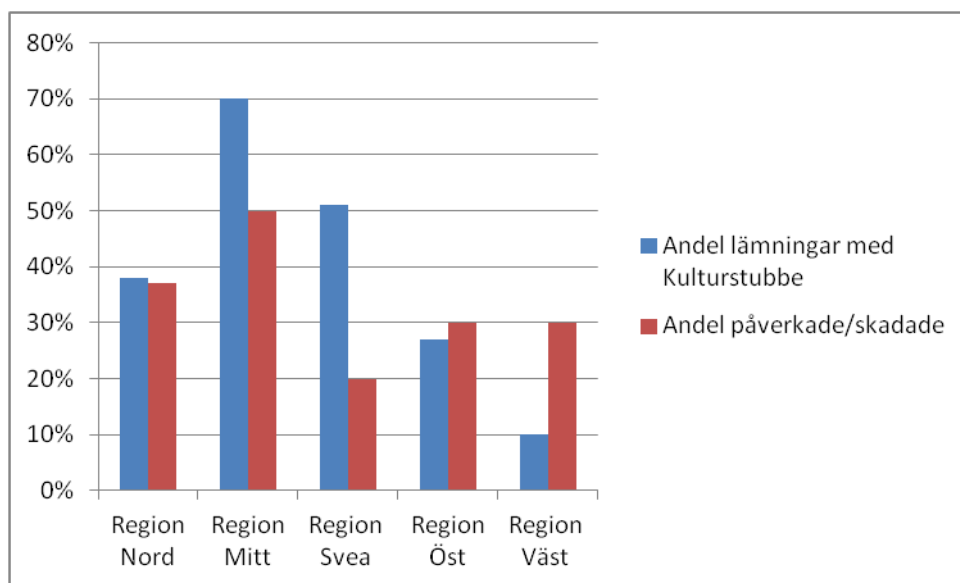
Med kännedom om forn- och kulturlämningar avses i KP-inventeringen att information finns tillgängligt via FMIS eller Skog och Historia-databasen. Detta innebär att KP endast har inventerat kända och registrerade lämningar. Lämningar som påträffats i samband med avverkningen eller därefter har inte ingått i undersökningen.

Tidigare inventeringar (P3) har visat att den tagna hänsynen till stora delar beror på om lämningarna var kända för markägaren och/eller utföraren. Vidare att den viktigaste faktorn för att undvika obetydlig hänsyn är att de kulturlämningar som berörs av avverkningen finns registrerade i FMIS. I de fall där kulturlämningarna på avverkningsärendet var registrerade i FMIS var andelen med obetydlig hänsyn endast 2 % medan den var 17 % i de fall där inga kulturlämningar fanns i FMIS det vill säga ett ärende utan inventeringsdata i FMIS löper mer än 8 ggr större risk att få obetydlig hänsyn. (Eriksson et al 2012). Genomgående är det dock tydligt att om lämningarna är kända för de inblandade i avverkningen hanteras dessa betydligt bättre än om de inte är kända sedan tidigare. Kulturmiljöer verkar således vara svåra att upptäcka för maskinföraren under pågående arbete vilket förutsätter god traktplanering (Eriksson et al 2012).

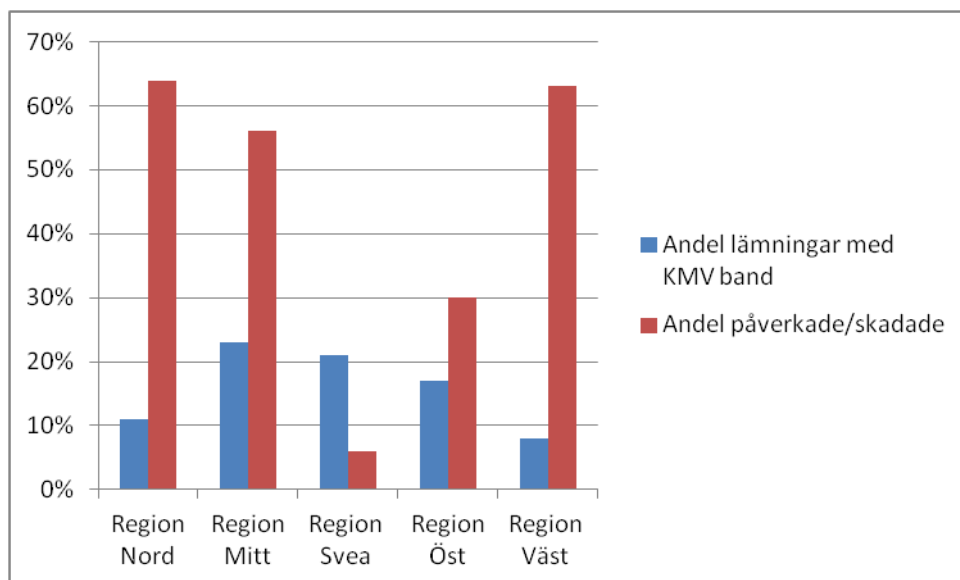

Bild 8. Kolarkoja utmärkt med KMV-band och "kulturstubbar". Foto. Cecilia Ulfhielm.

Med utgångspunkt från de resultat som P3-inventeringar kom fram till borde KP-inventeringen visa på en bättre hänsyn och avsevärt mindre skador jämfört med det resultat som presenterades i P3-rapporten 2012. Anmärkningsvärt är så inte fallet, andelen skador är förvånansvärt högt trots att markägare/utförare har haft kännedom om lämningarna. I de fall lämningarna har märkts ut med kulturstubbar (1,3 meter höga) har 35 % av dem påverkats eller skadats. Motsvarande siffra för kultur- eller fornlämningsband är 38 %. Detta innebär att trots att lämningarna är utmärkta i fält så påverkas eller skadas mer än var tredje lämning.

Figur 8. Andelen lämningar utmärkta med kulturstubbar och andelen av dessa med påverkan eller skador. Resultat från KP 2012.

Figur 9. Andelen lämningar utmärkta med KMV-band och andelen av dessa med påverkan eller skador. Resultat från KP 2012.

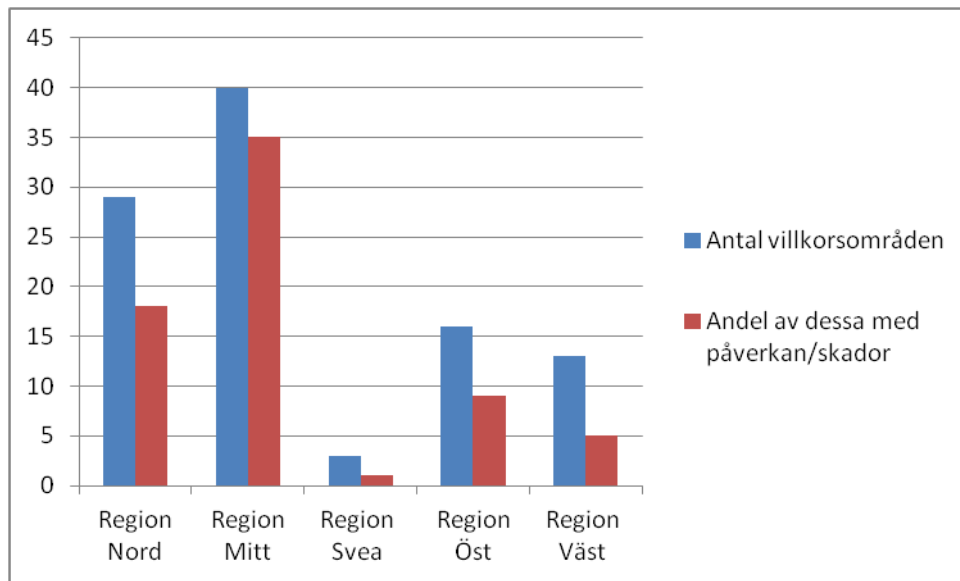
Villkorsområde

Bild 9. Stormskadat villkorsområde för järnframställningsplats i Gävleborg. Foto Cecilia Ulfhielm.

KP-inventeringen har även inventerat de så kallade villkorsområdena, det område som Länsstyrelsen beslutar om i anslutning till fornlämningar. Det innebär att det finns ett skriftligt beslut eller yttrande från Länsstyrelsen om vilka åtgärder som får ske samt anvisningar om hur skador ska förhindras. I flertalet av fallen har detta beslut/yttrande dessutom inneburit fältbesök från läns museer eller länsstyrelsens sida tillsammans med utförare och markägare där avverkningen har diskuterats.

Totalt inventerades 99 villkorsområden, av dessa var 70 % påverkade eller skadade, 54 % hade skador eller grova skador. I de fall villkorsområdet märktes ut med kulturstubbar hade 50 % av områdena påverkats eller skadats, motsvarande siffra för forn- eller kulturmiljöband var 25 %. Den vanligaste påverkansfaktorn var avverkningsrester (48 %) och markberedning (43 %). Dock bedömdes endast 6 % av avverkningsresterna medföra skada eller grov skada medan markberedningen orsakat skador eller grova skador i 51 % av fallen.

Figur 10. Antal villkorsområden och andelen av dessa som utsatts för påverkan eller skada/grov skada. Resultat från KP 2012.

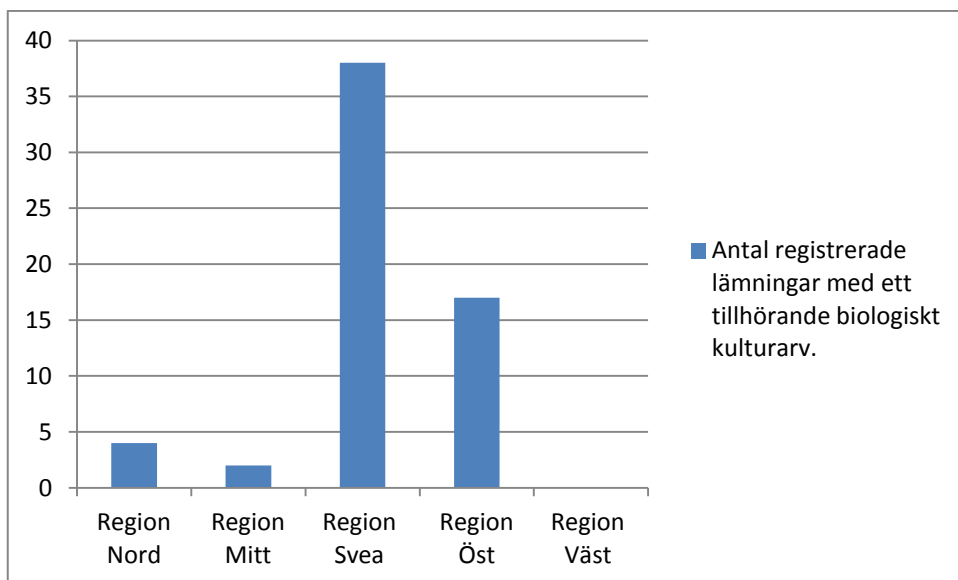
Biologiskt kulturarv

I KP-inventeringen inventerades även det biologiska kulturarvet, dvs. i de fall inventerarna påträffade ett biologiskt kulturarv redovisades detta på blanketten/databasen. På 61 forn- eller kulturlämningar eller 7 % påträffades ett biologiskt kulturarv. Detta påträffades till allra största del i anslutning till husgrunder och andra typer av bosättningar. Vanliga typer av registrerat biologiskt kulturarv är vård- och fruktträd, prydnadsbuskar och hamlade träd.

Det finns mycket stora regionala skillnader i hur vanligt förekommande det biologiska kulturarvet är. Detta kan dels förklaras rent naturgeografiskt och lämnings-typsmässigt men även personliga kunskaper och kompetens kan troligtvis vägas in. Vidare kan även inventeringsperiod, dvs. när på året inventeringen har skett spela in. Hänsynen till det biologiska kulturarvet har inte inventerats och redovisats.

Bild 10. Torplämningen Rönningstorp i Västmanland med dignande plommonträd. Vid tillfället för besöket (september 2011) var det första gången som mälarplommen bar frukt sedan torpet lades ned. Mälarplommen var mycket vanliga fram till 1940-talet och under krigsåren var det nästan den enda frukt som fanns tillgänglig i Mälardalen. I dag går plommonsorten inte att köpa. Foto. Göran Lundh.

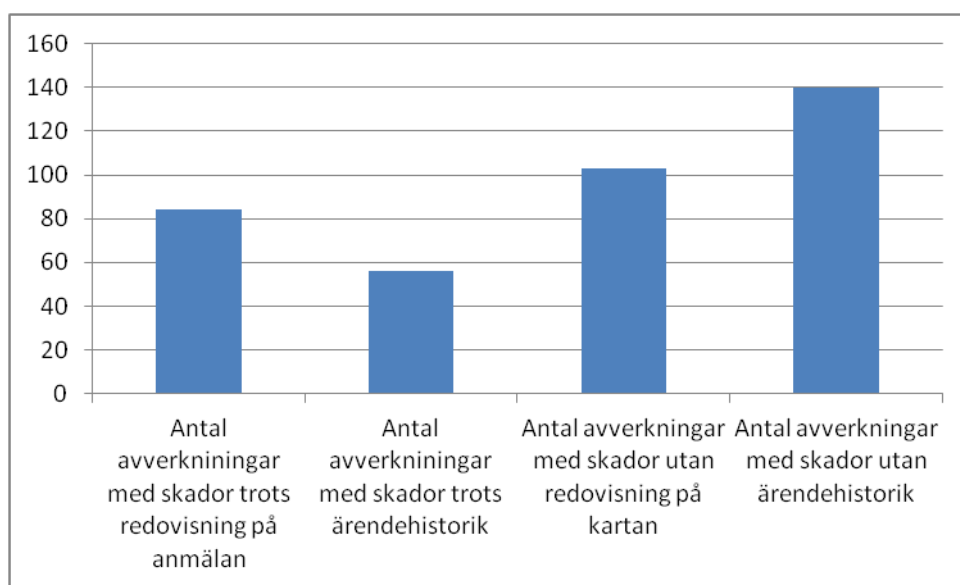
Figur 11. Antal registrerade biologiska kulturarv fördelade på region. Resultat från KP 2012.

Registrerad hänsyn på avverkningsanmälan och ärendehistorik

I KP-inventeringen redovisas ärendehistorik enbart om det tydligt framgår av tjänsteanteckningar och rådgivningskvitton att informationen och kontakten skett med anledning av att forn- och kulturlämningar berörts av avverkningen.

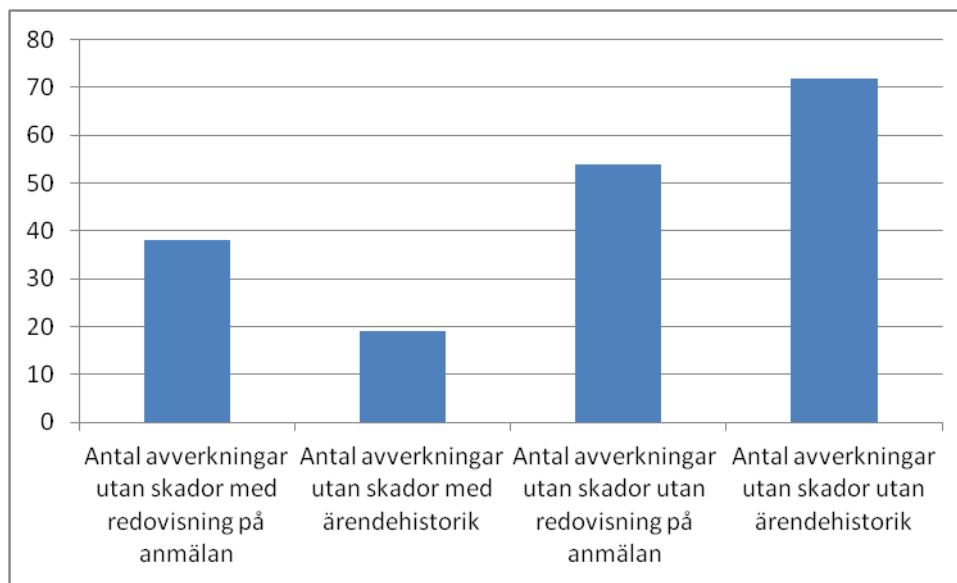
I de fall hänsyn finns registrerad på avverkningsanmälan (redovisad på anmälan, adekvat redovisad och/eller framgår via kartan) har 84 stycken av de inventerade avverkningarna registrerad påverkan/skada på forn- och kulturlämningarna. Motsvarande siffra är 103 om ingen hänsyn överhuvudtaget är registrerad på avverkningsanmälan. Detta innebär att skador är mycket vanliga på forn- och kulturlämningar trots att hänsyn har redovisats, dvs. kännedom om lämningarna spelar ingen större roll för den hänsyn som tas. Denna brist på hänsynstagande bekräftas även i det totala resultatet för KP som visar att 44 % av kända registrerade lämningar skadades i samband med skogsbruksåtgärder under 2012.

Däremot verkar kontakt, rådgivning och fältbesök ha en positiv inverkan på hänsynen. I de fall där kontakt etc. har ägt rum har 56 stycken avvikelser noterats jämfört med 140 avverkningar där ingen kontakt, rådgivning eller fältbesök ägt rum. Det är med andra ord mer än dubbelt så vanligt med skador på forn- och kulturlämningar när ingen kontakt med markägare/ombud har skett.

Figur 12. Antal avverkningar med registrerad påverkan/skador. Resultat från KP 2012.

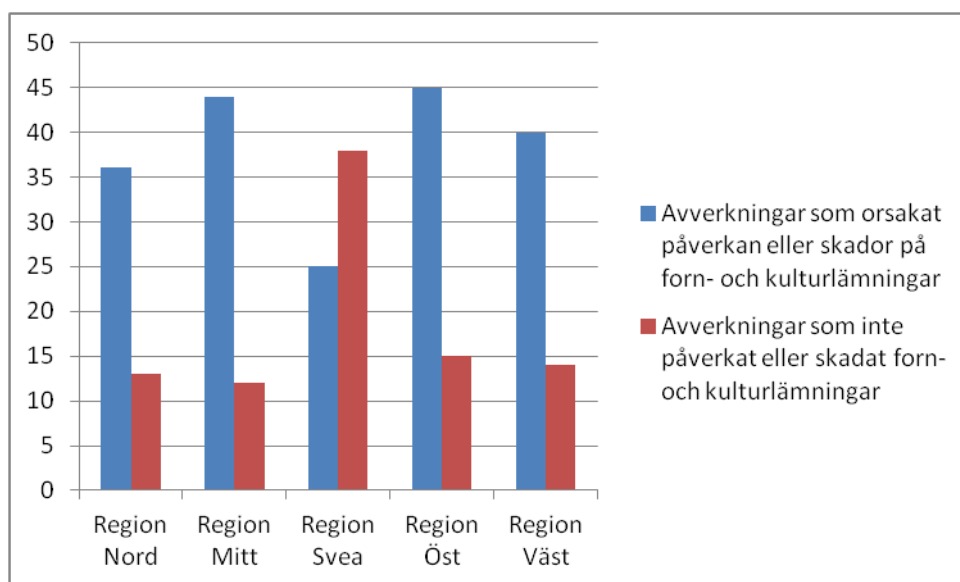
I de fall inga skador eller påverkan har skett på forn- och kulturlämningarna har 38 av avverkningsanmälningarna ingen registrerad hänsyn på avverkningsanmälan medan motsvarande siffra för redovisad hänsyn är 54. Detta stärker tesen ovan att den hänsyn som registreras på avverkningsanmälan inte spelar någon större roll i slutändan. När det gäller ärendehistorik så visar siffrorna på att i 19 fall har inga skador uppkommit på lämningarna när det finns en registrerad ärendehistorik. Motsvarande siffra för där ingen historik finns registrerad är 72. Denna siffra är motsägelselfull mot resultatet ovan när det gäller de avverkningar där skada har uppkommit och där rådgivning verkar ha en preventiv effekt.

Figur 13. Antal avverkningar utan registrerad påverkan/skador. Resultat från KP 2012.

Hänsyn på avverkningsnivå

För att förstå hur vanligt det är med påverkan och skador på forn- och kulturlämningar är det viktigt att kort redogöra för hur slutresultatet hade sett ut om det hade redovisats på avverkningsnivå i stället för på lämningsnivå. Detta var det tidigare redovisningssättet för bland annat P3-inventeringarna. När den tagna hänsynen sammanställs och presenteras på avverkningsnivå uppgår andelen avverkningar med påverkade/skadade lämningar till 190 eller 68 %. I denna sammanställning ingår inte villkorsområdet utan enbart hänsynen till forn- och kulturlämningarna. Med andra ord påverkar eller skadar två tredjedelar av alla inventerade avverkningar kända och registrerade forn- och kulturlämningar.

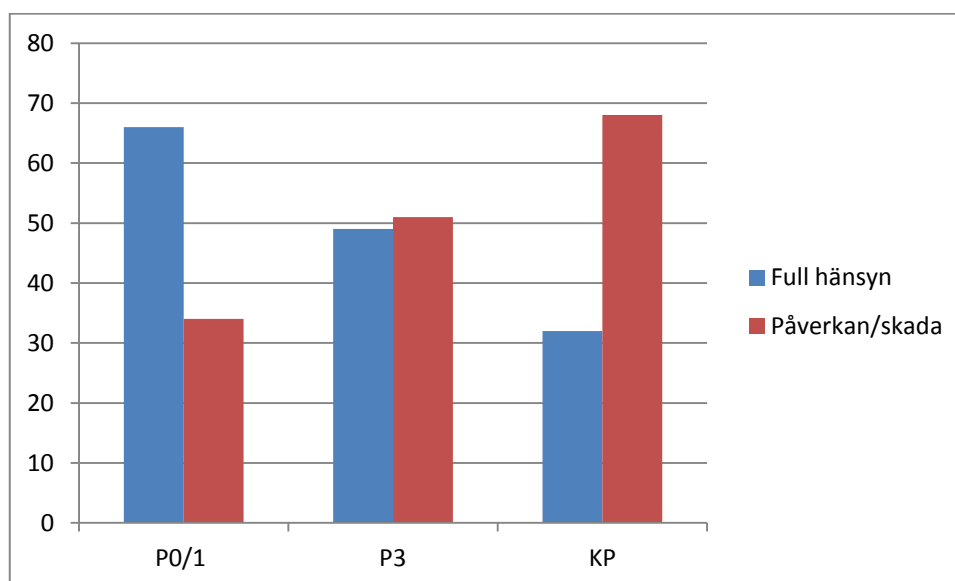
Figur 14. Antal avverkningar som skadat/påverkat alternativt inte skadat/påverkat kända registrerade forn- och kulturlämningar. Resultat från KP 2012.

Avslutande reflektion

Vid en jämförelse mellan resultaten från KP, som enbart redovisar tagen hänsyn till kända och registrerade forn- och kulturlämningar, och P0/1 samt P3, som redovisar hänsynen till alla påträffade lämningar inom avverkningen (kända och okända), borde KP-resultatet ha varit betydligt bättre. Anmärkningsvärt är så inte fallet.

Vid KP kunde det konstateras att avverkningarna hade påverkat eller skadat kulturarvet i 68 % av fallen medan motsvarande siffra vid P0/1 var 34 %, dvs. det rakt motsatta resultatet. Motsvarande siffra för P3 var 51 %. Orsaken till detta bör analyseras närmare för att säkra upp kommande års resultatredovisningar.

En bidragande orsak till den stora skillnaden i resultat kan vara en kompetensfråga. De som inventerar KP är alla utbildade arkeologer/kulturgeografer eller har genomgått kulturmiljöutbildningar på högskolenivå. Motsvarande krav finns inte för P0/1 inventeringen. Även den kontrollinventering som genomfördes under 2012 visade på att det fanns stora brister på kulturmiljöområdet (Svensson, L. 2012) medan Riksantikvarieämbetets kontrollinventering av KP tvärtemot visade på ett mycket samstämmigt resultat (se bilaga3).

Figur 15. En jämförelse av hänsynsresultaten för de olika inventeringarna. KP har en fyrgradig hänsynsskala där nivåerna 3 och 4 är jämförbara med P0/1 och P3 obetydlig hänsyn. För att förenkla jämförelsen har påverkan/skada/grov skada i KP och viss negativ påverkan och obetydlig hänsyn i P0/1 och P3 lagts samman i stapeln påverkan/skada.

Det finns en stor skillnad i resultatet mellan KP och den gamla P3-inventeringen, som var föregångare till KP, som inte förklaras med kompetens då det i stort sett är samma personer som genomfört inventeringarna. I KP ingår fornlämningar vilket inte är fallet i de två övriga inventeringarna. Analysen av inventeringsresultaten visar att det finns skillnader i tagen hänsyn beroende på lagskydd och att fornlämningar skadas i högre utsträckning. En annan förklaring till skillnaderna i hänsynsresultat är att markberedning inte ingår i P0/1 medan den däremot ingår i P3 och KP. Vid en genomgång av de lämningar som påverkats/skadats av markberedning så visade det sig att i endast 7 % av fallen var markberedning den enda

påverkansfaktorn, dvs. i de övriga fallen fanns det även andra påverkansfaktorer redovisade, t.ex. nedrisning och körskador. Detta visar tydligt att skillnaden i resultaten mellan P0/1 och KP inte enbart kan förklaras med markberedning.

En viktig ansats i inventeringen har varit att lämningarna ska vara kända och registrerade vid tillfället för avverkningen. Detta med anledning av att markägare och utförare ska ha alla möjligheter att ta den hänsyn som krävs till forn- och kulturlämningarna. Detta är viktigt både ur den aspekten att resultatet ska vara lätt att återkoppla och lätt att förstå men även att det är svårt att kräva hänsyn till något som vi inte vet om att det finns. En fråga som vi måste ställa oss, eller åtminstone fundera på, är hur hänsynen ser ut till de icke kända och registrerade lämningarna. KP-inventeringen från 2012 visade att 44 % av alla forn- och kulturlämningar påverkas eller skadas och att 68 % av avverkningarna mer eller mindre påverkar/skadar vårt kulturarv negativt. Att endast 20 % av skogsmarken är inventerad innebär att många forn- och kulturlämningar saknas i våra register. Hur ser hänsynen ut till dessa oregistrerade lämningar? Lämningar som enligt lag har ett lika starkt lagskydd som de som finns registrerade i FMIS eller Skog- och Historia-databasen.

Litteratur/källförteckning

- Dolk Fröjd, C och Norman, P. 2007. Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark. Skogsstyrelsen Rapport 9:2007.
- Eriksson, A, Lundh, G och Ulfhielm, C 2012. Hänsyn till Kulturmiljöer – resultat från P3 2008-2011. Skogsstyrelsen Rapport 3:2012
- Riksantikvarieämbetet 2006. Studie av skador på fornlämningar i skogsmark. Rapport 2006:2
- Svensson, L. Kvalitetskontroll av P0 år 2012- En kvalitetsgranskning av Skogsstyrelsens inventering av miljövärden före föryngringsavverkning. Dnr 2013/700

Bilagor

Bilaga 1 Fältinstruktion för KP-inventering

Bilaga 2 Inventeringsblankett

Bilaga 3 Riksantikvarieämbetets kontrollinventering

Instruktion för fältarbete med Kulturpolytax (KP)

Datum	Ändringsorsak	Ansvarig
2012-02-02	Ny inventeringsmetod och ny instruktion	Cecilia Ulfhielm
2012-02-14	Ändringar och kompletteringar	Peter Norman
2012-02-17	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2012-03-01	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2012-05-02	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2012-05-21	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U

Inledning

Följande instruktion beskriver inventeringsförfarandet vid Kulturpolytax (KP). KP är en del av Polytax, Skogsstyrelsens inventeringssystem för uppföljning av skogspolitikens två likställda mål i samband med föryngringsavverkning, produktion och miljö.

I KP bedöms fasta fornlämningar som omfattas av lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) och de intressen för kulturmiljövården som berörs av Skogsvårdslagen (1979:429) (SVL). I KP bedöms den hänsyn som skett vid slutavverkning och eventuell föryngring.

Resultaten från inventeringarna ska kunna redovisas på ägarkategori, regionnivå och rike.

KP har utvecklats för att kunna följa upp delmål 3 i *Levande skogar* och för att kunna följa upp kulturmiljövårdshänsynen efter slutavverkningen.

Omfattning och tidpunkt

Kulturpolytax är en årlig inventering. Objekten som skall inventeras är ett urval av de avverkningsanmälningar som berör kända och registrerade kulturlämningar. Det beräknas röra sig om ca 400 objekt per år, fördelade jämt mellan avverkningsanmälningar som berör fasta fornlämningar och avverkningsanmälningar som berör övriga kulturlämningar¹. Avverkningsanmälningar som berör både fasta fornlämningar och övriga kulturlämningar får också förekomma. Fältarbetet i KP utförs på barmark och helst innan växtsäsongen. Lämplig inventeringstidpunkt varierar över landet.

Arbetet ska vara genomfört och registretat i NAVET senast den 31 oktober.

Resultatet av KP sammanställs och bearbetas av Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet och kommer preliminärt att presenteras under vintern året efter det att inventeringen genomförts.

¹ Enligt kulturmiljövårdens begreppsapparat delas kulturlämningar in i fasta fornlämningar och övriga kulturlämningar (ibland övriga kulturhistoriska lämningar). Fasta fornlämningar har skydd enligt KML medan övriga kulturlämningar inte har det. Exempel på övriga kulturlämningar är sådana intressen för kulturmiljövården som berörs av SVL.

Arbetsprocess

Förarbete

- Lottning
- Skapa identitet för objektet
- Uppgifter om objektet

Fältarbete

- Inventering av objektet
- Bedömning av tillståndet för berörda lämningar
- Bortfall

Analys av orsaker

- Information
- Anmälan
- Ärendehistorik
- Fältobservationer
- Annat

Registrering

- Se lathund för registrering i Navet.

Förarbete

Ca 400 avverkningsanmälningar (= objekt) har valts ut genom lottning. Urvalet sker mot tre år gamla registrerade faktiska avverkningar i NAVET (Skogsstyrelsens IT-stöd för ärendehantering) som matchar träffar mot FMIS och/eller Skog & Historia-registret, jämt fördelade mellan avverkningsanmälningar som berör fasta fornlämningar och avverkningsanmälningar som berör övriga kulturlämningar

Inför inventeringen ska relevant bakgrundsmaterial för de aktuella områdena framtagas såsom beskrivning av objekten, kartor, diareförda beslut, rådgivningar och avverkningsanmälningar m.m.

Fältarbete

Inventering av objektet

Inventeraren besöker de avverkningsytor som omfattas av ärendet inklusive basvägen som går från hygget till avlägg vid väg. Berörda lämningar inventeras och i mån av tid avsöks avverkningsytan samt basvägen efter lämningar som inte har blivit registrerade tidigare. Om sådana påträffas ska dessa inventeras och registreras. Alla lämningar registreras med utgångspunkt från FMIS lämningstypista². Lägstnivån för registrering är som status 1 i Skog och Historia registret.

Vad skall inventeras?

I de flesta fall är det inte något problem att bestämma vilka lämningar som skall inventeras (hygget). Det finns dock några situationer där bedömningen är svårare.

- Lämning som helt **omsluts av objektet** men där träd lämnats på eller invid lämningen.
- Lämning som **delvis ligger på hygget**
- Lämning som **angränsar till objektet**
- **Villkorsområdets storlek³.**

Bedömningen utgår alltid från hela lämningen om denna ingår i objektet.

När situationen gäller **villkorsområden** måste vi alltid begära ut beslutet eller yttrandet från Länsstyrelsen..

Vanligen bedöms att en lämning som helt omsluts av objektet ska vara med i KP även om träd lämnats på eller invid lämningen.

² http://www.raa.se/cms/showdocument/documents/extern_webbplats/fornsok/lamn3_4.pdf

³ Villkorsområdet är den del av fornlämningsområdet inom vilket särskilda villkor till skydd för fornlämningen gäller för skogsbruket.

Om en lämning endast **delvis ligger på hygget** skall den del som ligger på hygget ingå i objektet. Om lämningen finns med på avverkningsanmäld yta men hyggesgränsen har flyttats för att undvika skador på lämningen ska den ingå i objektet. Ligger lämningen inom samma fastighet men på båda sidor om hyggesgränsen bedöms om skogen där lämningen ligger sparats av hänsynsskäl eller inte. Är det skog som nått lägsta slutavverkningsbar ålder (som skulle ha kunnat slutavverkas) ska hela lämningen ingå i KP. Om hyggesgränsen sammanfaller med gränsen mellan två ägare⁴ skall endast den delen av lämningen som ligger på den slutavverkade ytan ingå i KP (en skogsägare skall inte hållas ansvarig vad som händer på annans mark).

Vid mycket stora och yttäckande områden såsom röjningsröseområden, fåbodar etc och där de enskilda lämningarna inom fornlämningsområdet överstiger 10 lämningar redovisas endast hänsynen till hela området. Detta då det är mycket svårt både tids- och fältmässigt att registrera hänsynen till varje enskilt element.

Instruktioner för ifyllande av blanketten "Kulturpolytax – Inventering efter skogliga åtgärder (PK)

A. Identitet

Samtliga uppgifter under identitet fås normalt automatiskt via Navet:

- Län
- Kommun
- Socken
- Fastighet
- Polytaxärende
- Relaterat avverkningsärende

B. Uppgifter om objektet

Här skriver ni in ert namn och datum för inventeringen

- Anmäld areal ha
- Inventeringsdatum
- Inventerare

C. Bortfallsorsak

Bortfallsorsak ska alltid anges. För objekt som inventeras anges bortfallskod = 0. För objekt som inte kan inventeras anges bortfallsorsak enligt kodlista nedan. Under C anges bortfall som leder till att hela objektet faller bort. Bortfall redovisas alltid med fritext under G.

Om objektet innehåller flera forn-och/eller kulturlämningar och en eller flera men dock ej alla lämningar är felaktiga eller inte påträffas redovisas dessa under bortfall i tabell I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar.

⁴ Observera att två intilliggande fastigheter kan ha samma ägare och att bedömningen utgår från vem som äger skogen.

Kod	Beskrivning
0	Ej bortfall
1	Övergått till annan markanvändning, ange i fritext under G
2	Ej påträffad i samband med KP-inventeringen, ange i fritext under G
3	Felaktig registrerad forn- eller kulturlämning, ange i fritext under G
4	Annan orsak, ange i fritext under G

D. Anmälan

Notera om kulturmiljöhänsyn är redovisade på anmälan alternativt är adekvat redovisad på anmälan samt om kulturmiljöhänsyn framgår på karta i anmälan. Möjlighet till fritextanteckning finns under G.

Skillnaden mellan redovisad och adekvat redovisad kan vara om redovisningen i anmälan enbart är en bock i rutan för kulturmiljö eller om den är beskriven i fritext. Skillnaden kan också vara om någon eller all kulturmiljö på objektet finns redovisad.

E. Ärendehistorik

Notera om någon av följande aktiviteter återfinns på objektets ärendehistorik. Observera att kontakten, rådgivningen och fältbesöket ska avse forn- och/eller kulturlämningar. Möjlighet till fritextanteckning finns under G.

- Skogsstyrelsen har haft kontakt med markägare/ombud om fornlämningar/övriga kulturlämningar
- Rådgivningbekräftelse har skickats om fornlämningar/övriga kulturlämningar
- Skogsstyrelsen har utfört fältbesök innan avverkning angående fornlämningar/övriga kulturlämningar

F. Länsstyrelsebeslut

Finns diariefört beslut från länsstyrelsen om skogliga åtgärder på eller invid fornlämningen?

Kod	Beskrivning
Ja	Det finns ett diariefört beslut
Nej	Det finns inte ett diarefört beslut

G. Annat

Här finns möjligheten till kommentarer, bla om anmälan, ärendehistorik och länsstyrelsebeslut.

H. Hänsynsregistrering villkorsområde

Under H redovisas den hänsyn som tagits till det villkorsområde som berör fornlämningen, här avses alltså inte den enskilda lämningen och fornlämningsområdet, den hänsynen redovisas under I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar. Om inte något villkorsområde har berörts utförs registrering enbart under I.

Nr. Samtliga villkorsområden för forn- och kulturlämningar numreras.

Bortfall. Här redovisas eventuella bortfall av villkorsområden enligt kodlista nedan. Ska åtföljas av kommentar under J.

Kod	Beskrivning
0	Ej bortfall
1	Övergått till annan markanvändning
2	Ej påträffad vid KP-inventeringen
3	Felaktigt registrerad forn- eller kulturlämning
4	Annan orsak, ange i fritext

FMIS. Här redovisas fornlämningsnumret på den berörda lämningen

SoH. Här redovisas Skog & Historia-nummer på den berörda lämningen

Antikvarisk bedömning. Här redovisas den antikvariska bedömningen enligt kodlista nedan (se bilaga 1)

Lämningstyp. Här redovisas lämningstyp enligt ”Antikvarisk praxis” (se bilaga 2)

Övriga företeelser eller kulturlämningar där man inte vet vilken lämningstyp det rör sig om registreras som *Övrigt*.

Synlig. Här redovisas om lämningen är synlig

Ange om lämningen är synlig ovan jord. Vissa lämningar är inte synliga ovan jord. Exempel på detta kan vara boplatser, skärvstensförekomster, kolupplag etc.

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är synlig ovan jord.
Nej	Lämningen är inte synlig ovan jord

Biologiskt kulturarv. Här redovisas eventuellt biologiskt kulturarv. I kommentarfältet (J) kan arter anges.

Kod	Beskrivning
Ja	På objektet finns ett biologiskt kulturarv
Nej	På objektet finns inte ett biologiskt kulturarv

Kulturstubbe. Här anges om villkorsområdet har märkts ut med kulturstubbar.

Kod	Beskrivning
Ja	Området är utmärkt med kulturstubbe
Nej	Området är inte utmärkt med kulturstubbe

KMV snitsel. Här anges om villkorsområdet har märkts ut med KMV snitsel

Kod	Beskrivning
Ja	Området är utmärkt med KMV snitsel
Nej	Området är inte utmärkt med KMV snitsel

Areal. Här anges arealhänsynens omfattning

Observera att man anger den **areal** som är **berörd av objektet**. T.ex. om man har en 0,3 ha stor bebyggelselämning med gårdstun som endast till tvåtredjedelar ligger på hygget är den areal som skall registreras 0,2 ha.

Kod	Beskrivning
Detalj	Punktobjekt eller areal understigande 0,01 ha (100m ²)
Areal	Hänsynsytor/hänsynsområde som överstiger 0,01 ha (100m ²)

Körskada. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Basväg. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

MB (markberedning). Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Avverkningsrester. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Plantering. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Vindfälla. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Avlägg. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14

Annan än skoglig. Här redovisas skador som inte är direkt kopplade till skogsbruk, men som uppkommit i samband med t ex anläggande av vindkraftverk och dragningar av kraftledningsgator. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14

Annat. Här redovisas skador som uppkommit t ex i samband med stubbskörd, dikningar och hyggesbränningar. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

J. Kommentar

Om endast delar av fornlämningens villkorsområde har skador, är planterat eller nedrisat anges hur många % av området som är påverkat. Ange ”bästanivå” upp till 50 % av området, dvs. om endast 10 % av området är nedrisat och resterande del risrensats ges betyg 1. Detta för att ett mindre misstag inte ska kunna fälla hela områdets hänsyn.

I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar och fornlämningsområden

Nr. Samtliga forn- och kulturlämningar samt fornlämningsområden numreras.

Bortfall. Här redovisas eventuella bortfall av enskilda lämningar enligt kodlista nedan. Bortfall ska åtföljas av kommentar under J.

Kod	Beskrivning
0	Ej bortfall
1	Övergått till annan markanvändning
2	Ej påträffad vid KP-inventeringen
3	Felaktigt registrerad forn- eller kulturlämning
4	Annan orsak, ange i fritext

FMIS. Här redovisas fornlämningsnumret på den berörda lämningen

SoH. Här redovisas Skog & Historia-nummer på den berörda lämningen

Antikvarisk bedömning. Här redovisas den antikvariska bedömningen enligt kodlista nedan (se bilaga 1)

Lämningstyp. Här redovisas lämningstyp enligt ”Antikvarisk praxis” (se bilaga 2)

Övriga företeelser eller kulturlämningar där man inte vet vilken lämningstyp det rör sig om registreras som övrig.

Synlig. Här redovisas om lämningen är synlig

Ange om lämningen är synlig ovan jord. Vissa lämningar är inte synliga ovan jord. Exempel på detta kan vara boplatser, skärvstensförekomster, kolupplag etc.

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är synlig ovan jord.
Nej	Lämningen är inte synlig ovan jord

Biologiskt kulturarv. Här redovisas eventuellt biologiskt kulturarv. I kommentarfältet (J) kan arter anges.

Kod	Beskrivning
Ja	På lämningen finns ett biologiskt kulturarv
Nej	På lämningen finns inte ett biologiskt kulturarv

Kulturstubbe. Här anges om forn- eller kulturlämningen har märkts ut med kulturstubbar.

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är utmärkt med kulturstubbe
Nej	Lämningen är inte utmärkt med kulturstubbe

KMV snitsel. Här anges om forn- eller kulturlämningen har märkts ut med KMV snitsel

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är utmärkt med KMV snitsel
Nej	Lämningen är inte utmärkt med KMV snitsel

Areal. Här anges arealhänsynens omfattning

Observera att man anger den **areal** som är **berörd av objektet**. T.ex. om man har en 0,3 ha stor bebyggelselämning med gårdstun som endast till tvåtredjedelar ligger på hygget är den areal som skall registreras 0,2 ha.

Kod	Beskrivning
Detalj	Punktobjekt eller areal understigande 0,01 ha (100m ²)
Areal	Hänsynsytor/hänsynsområde som överstiger 0,01 ha (100m ²)

Körskada. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Basväg. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

MB (markberedning). Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Avverkningsrester. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Plantering. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Vindfälla. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Avlägg. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Annan än skoglig. Här redovisas skador som inte är direkt kopplade till skogsbruk, men som uppkommit i samband med t ex anläggande av vindkraftverk och dragningar av kraftledningsgator. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

Annat. Här redovisas skador som uppkommit t ex i samband med stubbskörd, dikningar och hyggesbränningar. Hänsynen anges med betyg 1-4 enligt instruktionen på sidan 14.

J. Kommentarer

Här finns möjligheter till kommentarer, bla om det biologiska kulturarvet, bortfall mm.

Om endast delar av fornlämningsområdet har skador, är planterat eller nedrisat anges hur många % av området som är påverkat. Ange ”bästanivå” upp till 50 % av området, dvs. om endast 10 % av området är nedrisat och resterande del risrensat ges betyg 1. Detta för att ett mindre misstag inte ska kunna fälla hela områdets hänsyn.

Kod	Beskrivning
Betyg 1	Ingen, alternativt positiv, påverkan på objektet. Preparatsvärdet är oförändrat och upplevelsevärdet (synbarheten) är oförändrat eller förbättrat. Inom ytstora kulturmiljöer som bedöms innehålla värdefulla kulturlager, får åtgärder, t.ex. markberedning, som bedöms skada dessa kulturlager, inte förekomma. Där det uppfattas som negativt för miljön får inte körspår som trängt ner marklagren under förnan förekomma. Plantering får inte förekomma om detta bedöms vara negativt för kulturmiljön. Inom de miljöer där det bedöms att markberedning och/eller plantering kan förekomma, skall denna utföras med hänsyn till miljöns enskilda element (husgrunder, vägar, terrasskanter etc.) på det sätt som beskrivs i betygsskalan.

Betyg 2	Liten negativ påverkan/ringa åverkan. Lämningarna är fortfarande synliga, väsentligen oskadade och deras form och karaktär är bibehållen. Ris kan ha lämnats på lämningarna, men dessa är fortfarande synliga. Körspår kan förekomma. På lämningar med känsligt preparatsvärde får körspåren som trängt ner till marklagren under förnan inte förekomma. På mindre känsliga lämningar (t.ex. sentida åkrar) kan djupare spår tolereras. Lämningen kan ha utsatts för tryck av en maskin om detta inte bedöms ha skadat lämningen. I konstruktioner är stenarnas läge i huvudsak oförändrade. Inom ystora kulturmiljöer där markberedning, plantering och körspår ska undvikas, har detta skett i så ringa omfattning att detta endast har haft en liten negativ påverkan. Liten negativ påverkan/ringa åverkan behöver med undantag för överrisning inte åtgärdas.
Betyg 3	Negativ påverkan/skada En skada är reversibel Skador är tydlig yttre åverkan som inte förmodas påverka lämningens vetenskapliga informationsinnehåll men som förändrar upplevelsevärdet negativt och därför bör återställas. Exempel på skador är stenar som rubbats i utkanten av en gravanläggning, körspår, djupare än vad som angivits ovan (betyg 2).eller markberedningsspår som inte påverkar kulturlager och anläggningar i fornlämningsområdet. Även övertäckning, som måste åtgärdas – t.ex. nedrisning som täcker lämningarna betraktas som skada.
Betyg 4	Stor negativ påverkan/grov skada. En grov skada är irreversibel. Åverkan bedöms som grov skada om den förmodas påverka lämningens eller ett fornlämningsområdes vetenskapliga informationsinnehåll. Exempel på grova skador är markberedningsskador i lämningen samt i kulturlager och anläggningar inom ett fornlämningsområde. Även marknivåförändringar som åstadkommit genom tryck av maskin och körskador som blottlagt kulturlager och anläggningar är grova skador. Som grova skador räknas också rotvältor som är indirekt orsakade av skogsbruket, t.ex. efter en stormfälld frötall som stått i en lämning och efter stormfälld skog på lämningar som ligger på en avverkningsyta och där ingen skyddszon med skog lämnats mellan lämningen och avverkningsytan. Grova skador bör undersökas arkeologiskt innan återställning.

Kulturpolytax – Inventering efter skogliga åtgärder (KP)

A. Identitet

Län	Kommun	Socken	Fastighet
Polytaxärende		Relaterat avverkningsärende	

B. Uppgifter om objektet

Anmäld areal ha	Inventeringsdatum	Inventerare
-----------------	-------------------	-------------

C. Bortfallsorsak

D. Anmälan

- ☐ Hänsynen redovisad på anmälan
- ☐ Hänsynen adekvat redovisad på anmälan
- ☐ Hänsynen framgår på karta i anmälan

E. Ärendehistorik

- ☐ Kontakt med markägare/ombud
- ☐ Rådgivningsbekräftelse
- ☐ Fältbesök

F. Länsstyrelsebeslut

☐ Ja

☐ Nej

G. Annat

H. Hänsynsregistrering villkorsområde

[illegible]

I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar och fornlämningsområden

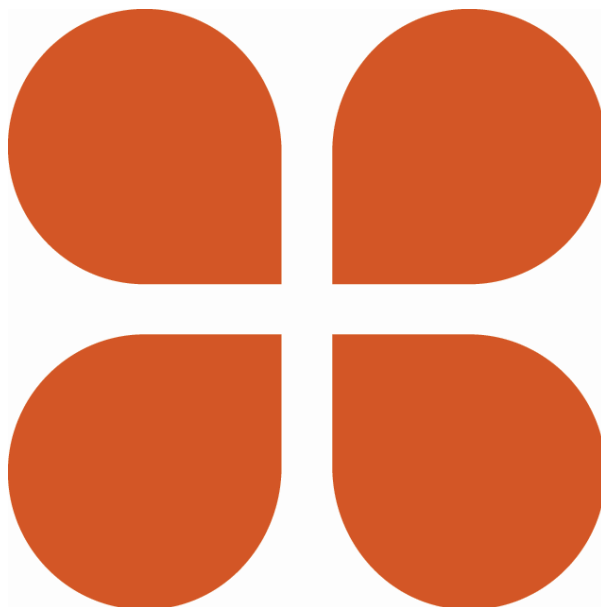
Nr	Bortfall	FMIS	SoH	Antikvarisk bedömning	Lämnings- typ	Synlig	Biologiskt kulturarv	Kultur- stubbe	KMV snitsel	Areal	Körskada	Basväg	MB	Avverk- nings- rester	Plantering	Vindfälla	Avlägg	Annan än skoglig	Annat

J. Kommentarer

--

Rapport från Riksantikvarieämbetet

Kontrollinventering av 2012 års Kulturpolytax

Riksantikvarieämbetet 2013
Box 5405
114 84 STOCKHOLM
www.raa.se
riksant@raa.se

Innehåll

1. Kontrollinventering av 2012 års Kulturpolytax
2. Kontrollinventeringens avvikelser i förhållande till Kulturpolytax
3. Övrigt
4. Kommentarer och slutsatser
5. Bilagor

Kontrollinventering av 2012 års Kulturpolytax

Kulturpolytax är benämningen på Skogsstyrelsens system för uppföljning av skador på forn- och kulturlämningar orsakade av skogsbruket.

Enligt en överenskommelse som gjorts mellan Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen om utveckling och genomförande av Kulturpolytax (RAÄ dnr: 333-03680-2011, SKS dnr: 2011/4385) har Riksantikvarieämbetet ansvar för att genomföra kontrollinventeringar. Detta innebär att ett visst antal av de objekt som inventeras och bedöms i Kulturpolytax även inventeras av Riksantikvarieämbetet. Resultaten ska jämföras och avvikelser ska rapporteras. Målsättningen är att det inte ska finnas några avvikelser mellan de olika inventeringarna, dvs. mellan de olika organisationernas bedömningar av uppkomna skador.

Antal objekt som bör kontrollinventeras beräknas uppgå till 45-50 per år¹. De utvalda objekten ska vara jämnt geografiskt fördelade över landet i enlighet med inventerat material. Bedömningarna ska göras utifrån "Instruktion för fältarbete med Kulturpolytax (KP)" 2012-05-20 (bilaga 1).

¹ Ett objekt är en faktisk avverkning baserad på en avverkningsanmälan.

Kontrollinventeringens avvikelser i förhållande till Kulturpolytax 2012

Inför kontrollinventering valdes 41 objekt ut (bilaga 2). Av dessa föll fem bort för att de tagits med på felaktiga grunder (den anmälda avverkningen berör vare sig fasta fornlämningar eller övriga kulturlämningar samt, i ett fall, att kulturlämningarna registrerats i offentliga register – se nedan – efter det att avverkningsanmälan inkommit). Av de resterande 36 objekten finns det jämförbara resultat från 21.

21 objekt ingår i jämförelsen. Sammanlagt berörs 28 lokaler² med fasta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som är registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem FMIS eller i Skogsstyrelsens Skogens Pärlor. Dessa 28 lokaler består tillsammans av 53 registrerade lämningar.

De 53 registrerade lämningarna bedömdes var för sig på 14 bedömningsgrunder, antingen med ja/nej eller betyg 1-4 (bilaga 1). Där lämningarna är registrerade som ett område (till exempel lägenhetsbebyggelse) har även den yta som omger de enskilda lämningarna bedömts på samma sätt. Är lämningen bedömd som fast fornlämning har ett tillhörande villkorsområde också bedömts³. I vissa fall har tidigare registrerade lämningar inte återfunnits och då har dessa inte kunnat bedömas. Sammanlagt har 62 lämningar, ytor och villkorsområden bedömts på de 14 olika bedömningsgrunderna.

² Med lokal avses en eller flera lämningar som registrerats under samma registernummer i FMIS eller Skogens Pärlor. En lokal kan till exempel bestå av en ensamliggande stensättning eller ett fångstgropssystem med 10 fångstgropar.

³ Villkorsområdet är det område inom vilket länsstyrelsen beslutat om restriktioner för föryngringsåtgärder.

Det innebär att kontrollinventeringen gjort 868 enskilda bedömningar.
Av dessa avvek 44 stycken från bedömningen i Kulturpolytax.

<u>Bedömningsgrund</u>	<u>Avvikelser</u>
Synlig	0
Biologiskt kulturarv	2
Kulturstubbe	5
Kmv-snitsel	2
Körskada	5
Basväg	2
Markberedning	3
Avverkningsrester	6
Plantering	9
Vindfälle	2
Avlägg	1
Annat än skoglig	4
Annat	3
Summa:	44

I nio fall var avvikelserna mer än ett steg:

	Kulturpolytax	Kontrollinventeringen
Körskada	4	2
Basväg	4	1
Avlägg	1	3
Körskada	4	2
Markberedning	4	1
Plantering	4	1
Annan än skoglig	4	1

Annan än skoglig	3	1
Annat	3	1

Övrigt

- För 2 av 21 lokaler angavs olika antikvarisk bedömning.
- Beträffande 9 av 21 bedömda lokaler bedömdes olika antal lämningar.
- Vid ett tillfälle hade kontrollinventeringen gjort en bedömning av villkorsområdet där Kulturpolytax inte gjort det.
- Vid två tillfällen tycks Kulturpolytax och kontrollinventeringen ha inventerat olika lokaler men dessa verkar vara redovisade med samma nummer i Kulturpolytax resultattabell. Olika typer av lämningar är redovisade och bedömningarna skiljer sig kraftigt åt.

Kommentarer och slutsatser

När det gäller tillståndet på de lämningar som bedömts av både Kulturpolytax och kontrollinventeringen är avvikelserna få. Att endast 44 av 868 bedömningar avviker kan ses som ett bra resultat. Det finns dock en osäkerhet i vad som är bedömt eftersom de båda inventeringarna bedömt olika antal lämningar på 9 av 21 lokaler.

Beträffande antikvarisk status ska det inte förekomma avvikelser i något fall. En fornlämnings antikvariska status ska hämtas från FMIS. Det finns alltså inget utrymme för tolkning.

Att 15 av 36 objekt inte inventerats av endera parten eller inventerats på ett sådant sätt att resultaten inte kunnat jämföras ger ett osäkert intryck. Detsamma gäller det faktum att inventeringen för Kulturpolytax och kontrollinventeringen tycks ha inventerat olika lokaler vid två tillfällen.

I vissa fall har inventerarna för Kulturpolytax inte kunnat få tillgång till länsstyrelsebeslut om förnygringsåtgärder. Det är viktigt att ta reda på om länsstyrelsebeslut finns eller inte, annars går det inte att göra korrekta bedömningar av orsakerna till eventuella skador.

Bilagor

Bilaga 1: Instruktioner för fältarbete med Kulturpolytax

Bilaga 2: Registrerade avvikelser mellan SKS KP-inventering och RAÄ:s kontrollinventering med kommentarer

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

1988:1	Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
1991:1	Tätortsnära skogsbruk
1992:3	Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
1993:7	Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
1994:5	Historiska kartor - underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
1995:1	Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
1995:2	SUMPSKOG – ekologi och skötsel
1996:1	Women in Forestry – What is their situation?
1996:2	Skogens kvinnor – Hur är läget?
1997:2	Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
1997:5	Miljeu96 Rådgivning, Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
1997:6	Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
1997:7	Målgruppsanalys
1997:8	Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on forest land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
1997:9	GIS-metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
1998:1	Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
1998:3	Dalaskog - Pilotprojekt i landskapsanalys
1998:4	Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
1998:5	Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark - tillstånd och förändringar
1998:6	Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
1998:7	Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
1999:1	Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
1999:2	Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
2000:1	Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten - Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
2000:4	Skogsbruket i den lokala ekonomin
2000:5	Aska från biobränsle
2000:6	Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsverige 1999
2001:1	Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
2001:2	Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
2001:3	The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) - in the Swedish context
2001:4	Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
2001:5	Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0 - 3 mm
2001:6	Biobränslen i Söderhamn
2001:7	Entreprenörer i skogsbruket 1993-1998
2001:8A	Skogspolitisk historia
2001:8B	Skogspolitiken idag - en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
2001:8C	Gröna planer
2001:8D	Föryngring av skog
2001:8E	Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
2001:8G	Framtidens skog
2001:8H	De skogliga aktörerna och skogspolitiken
2001:8I	Skogsbilvägar
2001:8J	Skogen sociala värden
2001:8K	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
2001:8L	Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
2001:8M	Skogsbruk och rennärning
2001:8O	Skador på skog
2001:9	Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
2001:11A	Strategier för åtgärder mot markförsurning
2001:11B	Markförsurningsprocesser
2001:11C	Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder
2001:11D	Urvalskriterier för bedömning av markförsurning
2001:11E	Effekter på kvävedynamiken av markförsurning och motåtgärder
2001:11F	Effekter på skogsproduktion av markförsurning och motåtgärder
2001:11G	Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförsurning och motåtgärder
2002:1	Ekskador i Europa
2002:2	Gröna Huset, slutrapport
2002:3	Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
2002:4	Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
2002:5	Miljöriktig vedeldning - Ett informationsprojekt i Söderhamn

2002:6	White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
2002:7	ÄBIN Satellit
2002:8	Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
2002:9	Inventering av frötäktssbestånd av stjälkek, bergesk och rödek under 2001 - Ekdöd, skötsel och naturvård
2002:10	A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
2002:11	Satellitbildsbaserade skattningar av skogliga variabler
2002:12	Skog & Miljö - Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
2003:1	Övervakning av biologisk mångfald i skogen - En jämförelse av två metoder
2003:2	Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå
2003:3	Effektivare samråd mellan rennärning och skogsbruk -förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
2003:4	Projekt Nissadalen - En integrerad strategi för kalkning och askspredning i hela avrinningsområden
2003:5	Projekt Renbruksplan 2000-2002 Slutrapport, - ett planeringsverktyg för samebyarna
2003:6	Att mäta skogens biologiska mångfald - möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
2003:7	Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
2003:8	Kalkgranskogar i Sverige och Norge – förslag till växtsociologisk klassificering
2003:9	Skogsägare på distans - Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
2003:10	The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
2004:1	Effektoppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990-2002
2004:2	Skogliga konsekvensanalyser 2003 - SKA 03
2004:3	Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996 - 2001
2004:4	Naturlig föryngring av tall
2004:5	How Sweden meets the IPF requirements on nfp
2004:6	Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
2004:7	Vedlevande arters krav på substrat - sammanställning och analys av 3.600 arter
2004:8	EU-utvidgningen och skogsindustrin - En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
2004:10	Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980-2002
2004:11	Naturskydd och skogligt genbevarande
2004:12	När vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? - Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
2005:1	Access to the forests for disabled people
2005:2	Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
2005:3	Besöksstudier i naturområden - en handbok
2005:4	Visitor studies in nature areas - a manual
2005:5	Skogshistoria år från år 1177-2005
2005:6	Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
2005:7	Planering för rekreation - Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
2005:8a-8c	Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 - June 3
2005:9	Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
2005:10	Frivilliga avsättningar - en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
2005:11	Skogliga sektorsmål - förutsättningar och bakgrundsmaterial
2005:12	Målbilder för det skogliga sektorsmålet - hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
2005:13	Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
2005:14	Tio skogsägars erfarenheter av stormen
2005:15	Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog
2005:16	Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar - en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
2005:17	Forskningsseminarium skogsbruk - rennärning 11-12 augusti 2004
2005:18	Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
2005:19	Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
2006:1	Kalkning och askspredning på skogsmark - redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöksverksamhet 1989-2003
2006:2	Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
2006:3	Myllrande Våtmarker - Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
2006:4	Granbarkborren - en scenarioanalys för 2006-2009
2006:5	Överensstämmelse anmält och verkligt GROT-uttag?
2006:6	Klimathotet och skogens biologiska mångfald
2006:7	Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden - begreppet Model Forest som ett exempel
2006:8	Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
2006:9	Stormskadad skog - föryngring, skador och skötsel
2006:10	Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys
2006:11	Miljökonsekvenser för biologisk mångfald - Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
2006:12	Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
2006:13	Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun - Resultat av en enkätundersökning
2006:14	Riskhantering i skogsbruket
2006:15	Granbarkborrens utnyttjande av vindfällerna under första sommaren efter stormen Gudrun - (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)

2006:16	Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
2006:17	Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
2006:18	Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun ("Norrtäljeprojektet")
2006:19	Kantzonens ekologiska roll i skogliga vattendrag - en litteraturoversikt
2006:20	Ägoslag i skogen - Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
2006:21	Regional produktionsanalys - Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
2006:22	Regional skoglig Produktionsanalys - Konsekvenser av olika skötselregimer
2006:23	Biomassaflöden i svensk skogsnäring 2004
2006:24	Trädbränslestatistik i Sverige - en förstudie
2006:25	Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obsoytor
2006:26	Regional produktionsanalys - Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
2006:27	Referenshågn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
2007:1	Utvärdering av ÅBIN
2007:2	Trädslagets betydelse för markens syra-basstatus - resultat från Ståndortskarteringen
2007:3	Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
2007:4	Virkesbalanser för år 2004
2007:5	Life Forests for water - summary from the final seminar in Lycksele 22-24 August 2006
2007:6	Renskadorna i plant- och ungskog - en litteraturoversikt och analys av en taxeringsmetod
2007:7	Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten - exempel från Emån och Öreälven
2007:8	Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
2007:9	Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
2007:10	Utgör kvävegödsling av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
2008:1	Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape - the Model Forest concept as an example
2008:2	Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
2008:3	Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
2008:4	The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
2008:5	Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
2008:6	Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
2008:7	Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:8	Frötäkt och frötäktso mråden av gran och tall i Sverige
2008:9	Vägledning vid skogsmarkskalkning
2008:10	Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005-2007
2008:11	Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
2008:12	Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
2008:13	Åtgärder för ett uthålligt brukande av skogsmarken - resultat från studier finansierade inom Movib
2008:14	Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket
2008:15	Skogsmarkskalkning
2008:16	Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling
2008:18	Effekter av skogsbruk på rennärigen - en litteraturstudie
2008:19	Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog - En litteratursammanställning
2008:20	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar - slutrapport för delprojekt Ädellöv
2008:21	Skoglig kontinuitet och historiska kartor - en metodstudie för bokskog
2008:22	Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk - Slutrapport för delprojekt Skötsel - hyggesfritt skogsbruk
2008:23	Naturkultur - Utvecklingen i försöksserien de 10 första åren
2008:24	Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog - analyser på beståndsnivå baserade på simulering
2008:25	Skogliga konsekvensanalyser 2008 - SKA-VB 08
2009:1	Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag - arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
2009:2	Skog & Historia i Uppland - Gröna Jobb 2004-2008
2009:3	Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
2009:4	Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
2009:5	Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
2009:6	Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsinträng i skogsmark
2009:7	Avverkning av nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden - en gis-analys och inventeringsdata från Polytax
2009:8	Produktionsanalys i Gävleborgs län
2009:9	Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
2010:1	Förnygra - Vårda - Skydda - Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion
2010:2	Effektiv rådgivning - Slutrapport
2010:3	Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005-2008
2010:4	Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald - en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
2010:5	Översön av Skogsstyrelsens virkesmätningsföreskrifter - Analys och förslag
2010:6	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2008
2010:7	Behöver omvandlingstalen mellan m'f ub och m'sk revideras? - En förstudie

2010:8	Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005-2009 – Slutrapport
2010:9	Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
2011:1	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2009
2011:2	Inte klar
2011:3	Möjligheter att förbättra måluppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid förnygringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
2011:4	Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
2011:5	Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
2011:6	Upprättade renbruksplaner – 2005-2010
2011:7	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
2011:8	Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
2012:2	Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
2012:3	Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008-2011
2012:4	Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark
2012:5	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2012:6	Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområden i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot försurning
2012:7	Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål
2012:8	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?
2012:9	Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna
2012:10	Hänsynsuppföljning - grunder
2012:11	Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring
2012:12	Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO
2013:1	Återväxtstöd efter stormen Gudrun
2013:2	Förändringar i återväxtkvalitet, val av förnygringsmetoder och trädslagsanvändning mellan 1999 och 2012
2013:3	Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

1991:2	Vägplan -90
1991:5	Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2	Gallringsundersökning 92
1995:3	Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1	Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1	Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1	Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2	Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3	Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4	Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning - Delresultat från Polytax
1998:5	Beståndsanläggning
1998:6	Naturskydd och miljöarbete
1998:7	Röjningsundersökning 1997
1998:8	Gallringsundersökning 1997
1998:9	Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10	Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11	SMILE - Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12	Sköter vi ädellövskogen? - Ett projekt inom SMILE
1998:13	Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet
1998:14	Swedish forest policy in an international perspective. (Utfört av FAO)
1998:15	Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16	De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17	Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1	Nyckelbiotopsinventeringen 1993-1998. Slutrapport
1999:3	Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990-1998
2001:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2	Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3	Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4	Åtgärder mot markförurning och för ett uthålligt brukande av skogsmarken
2001:5	Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6	Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk - rennärning
2002:1	Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001
2002:2	Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4	Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6	Skogsmarksgödsling - effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljön
2003:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2	Konsekvenser av ett förbud mot perimettrinbehandling av skogsplantor
2004:1	Kontinuitetsskogar - en förstudie
2004:2	Landskapsekologiska kärnområden - LEKO, Redovisning av ett projekt 1999-2003
2004:3	Skogens sociala värden
2004:4	Inventering av nyckelbiotoper - Resultat 2003
2006:1	Stormen 2005 - en skoglig analys
2007:1	Övervakning av insektsangrepp - Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2	Kvävegödsling av skogsmark
2007:3	Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper - Resultat till och med 2006
2007:4	Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5	Hållbart nyttjande av skog
2008:1	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2	Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1	Dikesrensningens regelverk
2009:2	Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3	Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4	Stubbsskörd – kunskapssammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5	Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6	En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7	Regler om användning av främmande trädslag
2010:1	Vattenförvaltningen i skogen
2010:2	Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1	Rillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2	Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3	Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning
2011:4	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningsslagstiftningen

2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennärningen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder
2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning
2012:3	Beredskap vid skador på skog
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennärning
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning
2013:3	Adaptiv skogsskötsel
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
Böcker och Broschyrer
551 83 JÖNKÖPING
Telefon: 036 – 35 93 40
växel 036 – 35 93 00
fax 036 – 19 06 22
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar m.m. av officiell karaktär. Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.

I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar m.m. för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.

Skogsstyrelsen publicerar dessutom fortlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker m.m. inom skilda skogliga ämnesområden.

Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen SkogsEko.

Skogsstyrelsen verkar för att uppnå de skogs- och miljöpolitiska målen bl.a. genom att beskriva tillståndet i skogen. Som en del i detta genomfördes med start 2012 "Kulturpolytaxen" i samarbete med Riksantikvarieämbetet. Syftet var att följa upp vilken hänsyn som tas till kända och registrerade forn- och kulturlämningar i samband med föryngringsavverkning och efterföljande föryngringsåtgärder. Inventeringen är årligen återkommande.

Denna rapport redovisar resultat från detta arbete. Rapporten redovisar också översiktligt inventeringens design och genomförande.